

VILNIS

LIETUVIŲ LIAUDIES LAIKRASTIS
LITHUANIAN NEWSPAPER
3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608
Telefonas: [312] 842-7325

VOLUME LXVIII Nr. 12

KETVIRTADIENIS, BIRŽELIO (JUNE) 9, 1988

KAINA 25 c.

Kasdien

Europiečiams nuostabu
Gal ir juokas, bet...
Atsidaro ir pas juos
Vilniečiams ir laisviečiams

Europoje jau seniai įvesta ir netgi tapo tradicija, kad darbdavys darbininkui prieš jo paleidimą iš darbo turi pranešti keliomis ar keliolika dienų anksčiau. Pas mus Amerikoje, kai Kongresas užgyrė įstatymo projektą, kad darbdavys darbininkui turi pranešti prieš 60 dienų apie jo iš darbo atleidimą — kilo aliarmas. Prezidentas net pagrasino, bilių vetuosiąs, korporacijos sukruoto, jog jos dėl to net bankrutuosiančios...

Europiečiams nuostabu, kad Amerikoje dėl to ginčijamasi. Tačiau kai prisimena, kad turtingiausioje pasaulyje šalyje žmonių sveikatos apsauga nesuvisuomeninta, kad tobūlos technikos šalyje dar neįvesta metrinė sistema, kad kai kurie jaunuoliai netgi baigę viduriniąsias mokyklas — nemoka parašyti laiško, ne vienam Amerika atrodo labai keista šalim.

Gal ir juokas, bet žmonės sako, jog šeimos galva yra vyras, o žmona yra šeimos kaklas. Kaip žinia, kaklas galvą krutina bei sukinėja į visas puses. Pagal prezidento buvusio draugo Donald Regan knygą, prezidento šeimoje, atrodo, kaip tik taip ir yra. Ponia prezidentienė Nancy savo vyrui galvą dirigavo.

Kad ponias prezidentienė konsultavosi pas astrologes, nėra nuostabu. Dauguma moterų labiau linkusios į tikėjimą, į visokius burtus, negu jų vyrai. Tačiau kaip bekalbėsime, kultūringai ir dar tokios pozicijos moteriai tikėti į „moksliškų“ burtus nėra taip jau protinga...

Pažangieji Amerikos lietuviai pirmininiai pramynę turistinėms grupėms kelią į Lietuvą. Dabar Lietuvą turistinėms grupėms kasmet lanko keli tūkstančiai lietuvių, ir daugiausia naujųjų ateivių, ypač jų vaikai.

Pažangieji Amerikos lietuviai pirmieji atidarė savo sales atvykusiems iš Lietuvos menininkams koncertuoti bei atvykusiems iš Lietuvos kultūrininkams skaityti paskaitas.

Dabar ir naujųjų ateivių, vadinamų dypukų, salės irgi pradeda atsidaryti atvykusiems tokiems intelektams iš Lietuvos. Ypač plačiai duris atidarė Lietuvos jaunimo teatrolinei trupėi. Reakcinių nacionalistų draudimai nebendrauti su atvykusiais iš Lietuvos — eina vėjais.

Brolėškasis „Vilnius“ laikraštis „Laisvė“ sustoja išsėdinėti. Sustoja ne dėl skaitytojų stokos, kaip kiti laikraščiai sustoja, bet sustoja dėl to, kad išseko laikraščiuo leisti kadrai iki minimumo. Tačiau

Kasmet gražėja centrinė Kauno rajono Pajiesio kolūkio gyvenvietė. Pradėjo veikti naujas prekybos centras.

Pirmajame pastato aukšte įsikūrė pramoninių ir ūkinių prekių parduotuvė, maisto prekių skyrius. Yra stiklo taros supirktuvė, sandėliai su šaldymo įrenginiais. Antrame aukšte — valgykla. Galima užsisakyti pietus išsinešimui į namus pagal iš anksto pageidaujamą meniu.

Valentino Olševskio nuotraukoje — Kauno rajono Pajiesio kolūkio gyvenvietėje naujas prekybos centro pastatas.

SD iliuzijos

Neseniai Roper Organization surengta apklausa parodė, kad vidutiniškai du iš trijų amerikiečių linkę atsisakyti SDI programos strateginės ginkluotės sumažinimo labui. Tik kas trečias amerikietis mano, kad prezidento R. Reagano iniciatyva yra vis dėlto vertingesnė už strateginį supervalstybių nusiginklavimą.

Dar prieš porą metų nemažai kas Amerikoje tikėjo, kad SDI gali būti beveik absoliučiai patikima. Tačiau kai šitai paneigė ne tik šios programos oponentai, bet ir jos šalininkai, Amerikos visuomenės nuomonė smarkiai pasikeitė. Nenuostabu todėl, kad pastaruoju metu vis daugiau rašoma apie ribotą priešraketinės gynybos sistemą, kuri vadinama pirmąja SDI faze. Šios programos vadovas generolas James Abrahamson tvirtina, kad tokia sistema gali būti dislokuota iki šio amžiaus pabaigos ir kad ji galės sunaikinti maždaug 50 procentų Tarybų Sąjungos strateginių raketų branduolinių užtaisų.

Anot Navy Capt. JACK DONEGAN, šios sistemos sukūrimo di-

neriekia manyti, kad „Laisvės“ skaitytojai bus be laikraščio.

„Laisvės“ direktorių tarimu laisviečiams yra pasiūlyta pereiti skaityti „Vilni“. Nėra abejonės, kad kitai spaudai nepereis ir neįsileis į „Vilnius“ skaitytojų gretas, nes „Laisvė“ ir „Vilnis“ buvo dvyniai laikraščiai, abu pažangiųjų idėjų, abu sveikinantys Tarybų Lietuvos laimėjimus ir teisingai informuojantys apie tenykštį mūsų brolių ir sesių gyvenimą.

Todėl, mielieji vilniečiai ir ateinantys laisviečiai suglaudę eiles dar didesniu ryžtu puoselėkime vis dar tebeišilaikančią „Vilni“, kad mūsų pasaulėžvalga turtėtų, kad čia imigracijoje neatitrūktumėm nuo lietuviybės ir nenutrauktumėm ryšių su savo senąja gimtine bei tėvų žeme.

S. J. Jokubka

Trumpai

— I Tarybų Sąjungoje būsimas Rusijoje krikščionybės įvedimo 1,000 metų sukaktuves popiežius Jonas Paulius II ketina pasiūsti 13 kardinolų, jų tarpe ir New Yorko kardinolą John O'Connor.

— Atbėgusį Amerikon buvusį Argentinos generolą Carlos Suarez Mason, generolų diktatūros metu Argentinoje nužudžiusį 39 žmones, Amerika sutiko atiduoti Argentinai, kur jis bus teisiamas.

— Singapūras reikalauja, kad Washingtonas atšauktų savo diplomata Mason Hendrickson, kuris per daug kišasi į Singapūro vidaus reikalus.

— Jungtinių Tautų generalinis sekretorius Perez de Duellar sako, jog reikalingi JAV ir Jungtinių Tautų savitarpio geresni santykiai. Kaip dabar yra, Amerika atsisakinėja mokėti kai kuriuos įsipareigojimus Jungtinėms Tautoms. Jis sakė: Pasaulinei taikai tas gero neduoda.

— Pasak Luis Antonio Cantilio, gyvenančio čia Amerikoje panamiečio, Washingtono konfliktas su Panamos Noriega parodo, kaip imperialistinė šalis traktuoja nedidelę šalį.

KALBA VILNIUS

Kam laukti, kol iš Lietuvos ateis laiškas ir laikraščiai? Kas įvyko ŠIANDIEN, galite ir turite sužinoti ŠIANDIEN — juk XX amžiaus pabaiga!

Gegužės—rugpjūčio mėnesiais tolimiems pasaulio kraštams Vilniaus radijas transliuoja 9640, 11790, 13645, 15180, 15455 kilohercų dažniais (31, 25, 22, 19 metrų bangų ruožuose). Lietuviškojo pusvalandžio pradžia — 24.00 GMT, angliškojo — 22.00 GMT.

Vakarų Europai Vilniaus radijas visus metus transliuoja 666 ir 6100 kHz dažniais (450 m ir 49 m bangų ruožais). Pradžia — atitinkamai 21.00 GMT ir 21.30 GMT.

Papildomos informacijos galite kreiptis adresu: Vilnius, Radijas, Lietuvos TSR, taip pat telefonais 66-19-47, 66-05-26.

Vilniaus radijo administracija

efektyvumo argumentais nenori sutikti daugelis Amerikos karinių specialistų, mokslininkų. Jie yra įsitikinę, kad Tarybų Sąjunga į tai labai greitai atsakys strateginės ginkluotės modernizavimu, kuris pavers niekais „mini“ SDI.

Klaidinga, žinoma, būtų teigti, kad Amerikos politikai suprato, jog vienintelė protinga alternatyva ginkluotės mažinimas. Tačiau politikas, bent jau jų retorikoje, tikrai yra. Tai liudija, kad ir dabartinė rinkiminė kampanija. Net ir tie kandidatai į prezidento postą, kurie palaiko SDI (pvz., viceprezidentas Dž. Bušas) nelabai noriai deklaruoja savo poziciją šiuo klausimu. Jie kur kas mieliau linkę pakalbėti apie strateginės ginkluotės sumažinimo svarbą. Tai vis dėlto jau pasikeitimas.

R. Rokas

VILNIS

Lithuanian Peoples' Bi-weekly [659-780]

Published bi-weekly, Thursday, except when preceded by a Holiday,
by the Workers Publishing Association, Inc.
Subscription rates in United States: one year \$15.00; Chicago \$17.00;
Canada, and other foreign countries — \$20.00.

POSTMASTER: Send address changes to the
VILNIS—3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608 Phone 842-7325

Second-class postage paid at Chicago, Illinois (U.S.P.S. 659-780)

Amerikos pažangieji lietuviai gali didžiulis ir džiaugtis

Kiek čia seniai svečias iš Lietuvos buvo retenybė. Dabar, bet kuriame mieste, kur gyvena gausiau lietuvių, jų pilna. Ypač daug jų atsikviečia naujieji ateiviai, įprastai vadinti dypukais. Atsikviečia paviešėti savo brolius, seseris bei kitus gimines, kai kurie netgi jaunystės dienų draugus. Į atvykusiuosius niekas jau nebežiūri kaip iš dangaus nukritusius žmones, niekas nebečiupinėja jo drapanų, nebeklausinėja, ar riešinis laikrodukas pirtas Lietuvoje.

Arba kiek čia seniai į Lietuvą turistinėmis grupėmis tevykdavo pasisvečiuoti tik pažangieji lietuviai. Dabar, grupėmis po keliasdešimt žmonių kasmet į Lietuvą vyksta tūkstančiai Amerikos lietuvių, daugiausia vadinamų dypukų.

Lietuviškosios kelionių agentūros šienaujasi kaip niekad anksčiau. Daug vyksta giminių iškviesti Lietuvoje pabūvoti ir ilgesnį laiką. Reakcinių nacionalistų grasinimai bei gasdinimai, kad nevyktų, garuoja kaip dūmai iš kamino, bet jų jau vargiai kas beklauso.

Nepakanka to, kai kurie vadinamieji dypukai dailininkai jau Lietuvoje ruošia savo darbų parodas, nemaža dypukų rašytojų ten leidžia savo knygas, jaunimas vasarą vyksta pasimokyti lietuvių kalbos Vilniaus universitete, čia baigę aukštesniuosius mokslus vyksta ten stažuotis, skaityti paskaitas. Žymesni dypukai dainininkai vyksta į Vilnių koncertuoti, netgi dainuoti Vilniaus operos scenoje. Tuo tarpu iš ten atvyksta kultūrininkų, net pirmieji solistai. Naujųjų ateivių visuomenės veikėjai čia jiems rengia koncertus, pasirodymus, kultūrininkų sambūviuose tarybiniai lietuviai literatai jiems skaito paskaitas, pranešimus, ir p.

Nebe kasmet, bet kasdien vis mažiau naujųjų ateivių bekalba apie Lietuvos „vadavimą“. Reakciniams nacionalistams, pasitelkusiems „reorgus“, „vadavimui“ Lietuva darosi vis mažesnė. O neseniai čia atvykusios kultūriniais mainais gastroliavusios Vilniaus jaunimo teatro trupės triumfas, reakciniams nacionalistams Lietuvą „vaduoti“ padarė visiškai mažytę... reakcininkams beveik nebeliko ką „vaduoti“, kai Vilniaus jaunimiečius pilkoji, vadinamų dypukų masė pasitiko išskėstomis rankomis.

Nežiūrint kaip reakciniai nacionalistai kiša koją emigracijos ryšiams su gimtuoju kraštu, bet jie plečiasi ir tamprėja. Reakcinių inspiruota reorgams antitarybinė propaganda jau eina vėjais. Doresniesiems lietuviams ji nebelimpa, ir jau ne vienas atvirai sako, liaukitės durnavoję.

Amerikos pažangieji lietuviai gali didžiulis, kad puoselėdami meilę Tarybų Lietuvai neklydo. Gali didžiulis, kad jie emigracijos ryšiams su gimtuoju kraštu yra pionieriai. Nors jie praeityje buvo reakcinių net akmenimis apmėtomis, nors buvo daužomi jų butų langai, pirmutiniai kelią turistinėms grupėms į Lietuvą pramynė, pažangieji pirmieji, savo sales atidarė atvykusiems iš Lietuvos menininkams koncertuoti, pirmieji ruošė turistinių grupių iš Lietuvos pasitikimus, pirmieji čia pradėjo platinti atsiunčiamą spaudą, ir t. t.

Žinoma, nebuvo pažangiečiams lengva atsilaikyti prieš nacionalistų ir jų pakalikų puolimus, skundimus valdžiai. Šiandien, tačiau, jau kiekvienam pažangiečiui yra kuo pasidžiaugti, kad jų ryšį su Lietuva įdėja pereina į visą lietuvių imigraciją, kad meilė Tarybų Lietuvai naujojoje išeivijoje darosi vis šiltesnė, kad reakcinių saujelė mažėja, kad lietuviškoji visuomenė nuo jų pradeda nususkti.

Gaila, pažangieji Amerikos lietuviai baigia išnykti, nebepajėgiai veikti imigracijoj, bet atliktieji jų darbai neišnyko, kuo jie gali džiaugtis, o ypač kad jie nenuėjo niekais, kad pradėjo juos įsisavinti ir naujoji imigracija.

„EUROPOS LIETUVIS“ IR „GLASNOSTJ“

„Europos lietuvis“ — savaitraštis, leidžiamas palyginti netoli nuo Lietuvos — Didžiojoje Britanijoje, Londone. Manau, jau vien tai turėtų įpareigoti šį laikraštį pateikti ir greičiau, ir tiksliau žinių iš Lietuvos padangės. Tačiau yra priešingai: vartai „Europos lietuvis“ numerius ir įsitikini, kad tas laikraštis nesiorientuoja netgi stambiausiuose Tarybų Sąjungos ir Tarybų Lietuvos gyvenimo įvykiuose. O ką jau bekalbėti apie smulkesnius?

Taip, pavyzdžiui: „E. L.“ kartas nuo karto prabyla ir apie „glasnostj“. Vienoje savo laidų

jis tuo požiūriu aptaria ir Lietuvos katalikų reikalus. Aptaria daugiau nei keistai. Pažymėjęs, kad Lietuvos vadovai susitiko su katalikų dvasininkijos atstovais (o juk tai savaime sveikintin. reiškinys ir naujų laikų požymis), „Europos lietuvis“ čia pat pradeda mokyti. Kaip jie turėtų elgtis, ką daryti ir ką kalbėti.

Toliau, kaip sakoma, dar gražiau: esą Lietuvai turėtų būti gėda, kad... „Lietuvos komunistai turi gėdyti... užsienio kapitalistai“. Čia kalba — apie amerikiečių senatorių laiškus, kuriais šie mėgina kištis į Lietuvos vidaus

Bombey — vienas didžiausių pasaulio miestų, svarbus Indijos pramonės centras ir jūrų uostas. Daugiau kaip dvidešimt metų Bombay ir Leningradas yra susigiminiavę. Ir vieno, ir kito miesto šlovingos istorinės praeitys. Mieste prie Nevos kranto prieš septynis dešimtmečius „Auros“ šūvis paskelbė naująją erą. Bombay trims dešimtmečiais vėliau tapo kovos už nepriklausomybę centru.

TASSo nuotraukoje — Viena Bombeyaus aikščių.

EN BI SI SVEČIUOSE PAS MARČIULIONĮ

Stebėdami reportažus iš olimpinė žaidynių Seule, JAV televizijos žiūrovai nuklys ir į... Vilnių. Kad šitaip įvyktų, EN BI SI (NBC) — Nacionalinės transliavimo korporacijos filmavimo grupė buvo atvykusi į svečius pas Tarybų Sąjungos krepšinininką numeris pirmas — Šarūną Marčiulionį.

Mūsų korporacija įgijo monopolines teises rodyti per televiziją Jungtinėms Amerikos Valstijoms Olimpiadą-88, — pasakoją filmavimo grupės direktorius Deividas Hofmanas. — Reportažus iš Seulo sodrinsime sužetais apie olimpinės žvaigždės: rodydysime, kaip gyvena, jų kasdieninę aplinką, gimtąsias vietas. Žodžiu, stengsimės pateikti ne tik „taškus, įvarčius, sekundes“, bet ir parodyti olimpietį žmogų stambiu planu. Tuo tikslu mūsų korporacijos filmavimo grupės pabiro po visą planetą. Tarybų Sąjungoje pasirinkome septynis sportininkus, tarp jų ir Marčiulionį.

Kodėl būtent jį? — Atranka iš tiesų buvo didžiulė. Į mūsų akiratį buvo patekę tūkstančiai sportininkų. Kompiuteris pateikė vertingos medžiagos apie vilnietį. Be to, Amerikoje jis populiarus po pernykščio TSRS rinktinės turnė. Nekalbu jau apie tai, kad amerikiečiai mėgsta krepšinį, kad TSRS rinktinė — viena pajėgiausių pasaulyje. Štai tokiu būdu visos rodyklės nukrypo į jūsiškį.

Amerikiečiai filmavo Šarūną per treniruotę, draugiškas „Statybos“ rungtynes su VDR čempionu — Berlyno ADV ekipa. Filmavo Statybininkų kultūros rūmų krepšinio salėje, Vilniaus gatvėse, Trakuose. Kai paskutinę viešnagės dieną „Lietuvos“ viešbutyje sutikau grupę, grįžusią iš Marčiulionio buto, neklausiau, ar pavyk. apie tai kalbėjo švytintys teležurnalistų veidai.

reikalus. Kaip į tai reaguoja patys Lietuvos žmonės, mes gerai žinome. Tą labai konkrečiai įrodo jų protestai, laiški, pagaliau ir oficialus Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos protestas.

O štai kaip tik apie tai „Europos lietuvių“, laikraštyje, kuris labai nepatenkintas persitvarkymu Lietuvoje, — nė žodžio.

— Kokį įspūdį padarė Šarūnas? — kreipiausi į vienintelę grupėje moterį — produkcijos menedžerę Elen Kilkomoras.

— O, tai džentelmenas iš didžiosios raidės. Ir jo žmona Ingrida žavi, ir mažoji dukrelė Kristina. Puiki šeima. Abu žymūs sportininkai, turi bendrą tikslą. Pavydas ima.

— Šarūnas — laimės kūdikis, — įsiterpė Hofmanas. — Mus domino dar ir tai, kad savo būsima specialybe jis pasirinko sporto žurnalistiką. Esame kolegos.

— Važiuodami į Vilnių, matyt, jau buvote nusibrėžę sužeto kontūrus. Ar pasiteikė kokia staigmena, žurnalistinis atradimas? — paklausiau grupės direktorių.

— Maloniu siurprizu buvo mūsų vizitas 126-ajame vaikų darželyje. Penkerių metų krepšinininkai pažino Marčiulionį, apspito jį.

— Štai iš kur semiasi jėgų Lietuvos krepšinis, — pasakė gyviausias šioje kompanijoje — operatorius Beris Nouksas. — Esu iš Anglijos, pas mus krepšinis nėra populiarus, šio žaidimo rungtynės per televiziją nerodomos. Bet pats aš mokykloje žaidžiau krepšinį, tad apsidžiaugiau sutikęs Vilniuje šios šakos didmeistrį.

Sallamonas Valntraubas

— Netgi Cilės karinių oro jėgų generolas Fernando Matthei mano, jeigu būtų rinkimai ir diktatorius Pinočetas kandidatuočiau prezidentiniuose rinkimuose, už jį tebusuotų tik 18 procentų čiliečių.

— Prez. Reagan pareiškė, Oliver North esąs tautos herojus, bet kol teismas jo nenuteis už aferą, susijusią su Nikaragvos „contromis, jis jo nelaikys nusikaltėliu.

Vilnis, 1988 m. birželio 9 d.

ASMENYBĖ IR DAR ŠIS TAS

Vis dažniau sumirga žodžiai „asmens kultas“, „vadas“, „minia“... Sakysite, kad taip būvę ir anksčiau?! Taip, būvę, tačiau tada kalba eidavo apie Tarybų Sąjungą, Lietuvą.

Pastaruoju metu šie žodžiai vis dažniau skraido... išeišviškoje padangėje: kalba — apie išeišvijos „vadas“, apie asmens kultą, apie išeišvišką minią.

Šią išvadą darau, vartydamas tokius laikraščius, kaip „Tėviškės žiburiai“, „Draugas“, „Darbininkas“; Štai Kanados „Tėviškės žiburiuose“ Julius Vaisiūnas rašo:

„Per tuos ilgus metus, gyvendamas toli nuo tėvynės, stebėjau išeišvių lietuvių gyvenimą, pats į jį įsijungdamas. Stebėjimo išvados manęs nepaguodžia, jos atėmė ryžtą atiduoti paskutines jėgas...“

Iš kur šis nusivylimas lietuviška veikla? Pasirodo, jį sukėlė savotiškos išeišviškos „aristokratiškos“ atsiradimas, ypač būdingas dabartiniam laikmečiui:

„Nesunku surasti tautiečių, kurie ieško, dargi reikalauja sau tuščios garbės už jiems vieniems težinomus nuopelnus... Darosi koktu, kai tokie „veikėjai“ ar svečiai pasirodo mūsų tarpe“.

Manau, kad J. Vaisiūnas teisus. Tik pažvelkime į lietuviškų laikraščių skiltis kritiška akimi! Juose mirga parengimų, švenčių, seimų, susibuvimų aprašymai. Tai dar būtų pusė bėdos — juk tai pagaliau neatkiriama išeišviško gyvenimo dalis. Bėda kita: tuose aprašymuose mirga pavardės žmonių, kurie visiškai nieko arba labai mažai davė lietuviybei. Jiems skirtų eilučių kiekis proporcingas piniginei istorijai ar tai vietai, kurią jie užima amerikiečių establishment... Tam pavydžių — kiek tik nori...

Kad ši problema tampa vis aktualesnė, rodo ir tai, jog jai dėmesio skyrė PLB žurnalas „Pasaulio lietuvis“.

„Ambicingesnis kokio nors politinio veiksmo pirmininkas kartais pradeda elgtis taip, lyg būtų pačios Lietuvos prezidentas. Kažkada net ir spaudoje buvo užuominų, kad jeigu išeišvijos lietuviams pasisektų išlaisvinti Lietuvą, tai ALT-os pirmininkas vyktų į Lietuvą kaip valstybės laikinas prezidentas. Nieko sau ambicingos...“

Manyčiau, kad į panašų postą pretenduotų ir PLB pirmininkas, ir buvusių tautininkų vadas, jau

nekalbant apie VLIK-ą! Išties būtų įdomu nors viena akimi pažvelgti į vadų peštynes, jei Lietuva būtų „išvaduota“.

Tačiau ir be to užtenka peštynių, kurios vis mažiau patinka miniai (išeišviškai). „Pasaulio lietuvis“ tešia:

„Ne vien tik „piliečiai“ (kalba — apie išeišvijos „minią“, — aut.) savo valdžias ant pjedestalo stato, bet dažnai taip daro ir pačios valdžios be piliečių pagalbos, tuos pastaruosius net visiškai užmiršdamos.“

Ar nemirga mūsų spaudoje visokių pagerbimų, apdovanojimų aprašymai, kur dažnai koks nors „gerbiamasis“ vos spėja iš vieno jam ruošiamų pagerbtuvių į kitas automobiliu nuvimbti. Pasitaiko, kad medalių atsiimti tas gerbiamasis net iš užsienių skraidinamas. Ir tų medalių jau ne viena tūkstantį esame nukalę ir kiekviena proga juos dalijame“.

Suprantu, kad kai kurie jūsų gal ir nustebės, kad šį kartą tiek daug vietos skiriu žurnalo „Pasaulio lietuvis“ straipsnio minintis perpasakoti. Tačiau šį kartą jos labai artimos maniškėms.

Juk „medaliai“ kainuoja pinigą, kurį kažkas turi sudėti. Kelionės (nėbūtinai iš užsienio) — taip pat. Parengimų kainą mes visi su jumis irgi gerai žinome. Tad „vadų“ pjedestalai ne taip jau mažai atsieina, jau nekalbant apie moralinę, politinę, etinę šio dalyko pusę. Visiškai taip pat mano ir „Pasaulio lietuvis“.

„Ir taip tų mažųjų eilinių piliečių apmokėta sąskaita pasisotinę vadai pradeda apie vienas kitą kalbėti, kaip vienas garbingas, kitas dar garbingesnis, vienas išmintingas, kitas dar išmintingesnis, ir vis po raštą, po medalį vienas kitam į rankas, ar po kokią lentą ant sienos pakabinti“.

Na, o baigia „Pasaulio lietuvis“ visiškai smagiai:

„Tačiau kartais ne pro šalį ir taip pakalbėti, nes pas mus asmenybės kultas ir nesiskaitymas su eilinių mažų žmonių suaukotois pinigais darosi jau pernelyg daug įžūliai madingas ir nebeprapajantis jokių ribų“.

Po tuo galima tik pasirašyti... **Stebėtojas**

Chicago mieste ligoninėje pagulėti parą vidutiniškai kaštuoja \$923, priemiesčiuose — \$780. Apšaučiavo Sveikatai Apsaugot Miesto Taryba.

JAU TURĖJO PABOSTI

Kai kurie skaitytojų gali numoti ranka ir pasakyti: daug kas pabodo. Pavyzdžiui, tracinis vadavimas. Tiek metų apie tai kalbama ir tema tiesiog nudilo kaip 1910 metų centas. Ne visiems taip atrodo, kiti atkakliai tobulina vadavimo formas, ieško naujų būdų ir priemonių, bando į šį žygį įjungti naujas pajėgas.

Vienas iš tokių nepavargstančių entuziastų yra Leonardas Valiukas. Pastaruoju metu mūsų lauku vis dažniau pasirenka Kanados laikraščio „Tėviškės žiburiai“ plačius lapus. Štai labai tikiški jo samprotavimai.

„Senesnioji ir vidurinė karfa juda labai lėtai ir mėgėjiškai Lietuvos laisvinimo žygyje... Pasi-tenkinama bestuburėmis politinėmis konferencijomis, seimais ir visa eile kitų suvažiavimų, kuriuose nestokojama tuščiažodžiuo.“

Lietuvos laisvinimo darbas beveik neįjaučiamas ir nematomas jaunimo organizacijose.

Jei mūsų vyresnieji labai skurdžiai ir mėgėjiškai tejudą Lietuvos išlaisvinimo žygyje, negalima laukti stebuklų ir iš jaunosios kartos“. Ir taip toliau, ir panašiai.

Na, o kokios išvados, paklausite? Genialios.

„... Jaunimas uždegtinas kovos dvasia dėl Lietuvos laisvės!“ Ir — viskas.

Tačiau apie jaunimą labai dažnai sakoma: „Žalias jaunimas“. O žalias dega labai blogai arba ir visai degti nenori. Ko pagaliau iš „žalio“ noretū, jei, anot L. Valiuko, ir senas, taigi visiškai „išdžiūvęs“, — ir tas nenori liepsnoti, vos vos įtartinai rusena?!

O kalbant rimtai: laisvinimas — vadavimas savo esme yra jau taip pabodęs, jog ir valiukų skaičius sumažėjo iki pačio minimumo. Tad ir Leonardo štai šis kvietimas, atrodo komiškaai:

„Kongresai (jaunimo) neturėtų būti tikslas, o tik priemonė išjudinti jaunimą Lietuvos laisvinimo darbui ir išvesti jį į platesnius to žygio vieškelius“.

Reikia tikėtis, kad jaunimui pakaks (taip ir yra) proto traukti savais keliais. Beje, nė kiek neabejoju, kad štai tokie valiukiniai rašiniai jį kaip tik ir atveda į sveiką protą.

... Ir dar vienas dalykas, kuris mūsų akimis yra stipriai pabodęs. Tai — dėdės Semo mokymas apie komunizmo ir kitokių pavojus. O čia mokytojų vežimais vežk. Vienas pasirengęs pasidalinti

(netgi, rodos, nemokamai) savo asmenine patirtimi. Kitas giliai žino pasaulio istoriją, galėtų pamokyti ir Kongresą, ir Prezidentą. Trečias didžiai nusimano mass media reikaluose ir kukliai sutiktų būti jų ekspertu. Ketvirtas supranta, kaip reikėtų pirtvarkyti USA, pakeliui ir likusį pasaulį, kad jis taptų communism proof. Penktas... Visko neišskaičiuosi... Prieš kai kurias jų nublanksta netgi didysis karžygys prieš komunizmą Vilius Bražėnas, kuris vis labiau primena sugedusią katarinką.

Modernesni, tokie, kaip P. Žumbakis, kaip du kart du įrodo, jog naciai būvę visiškai ne naciai, ir jų aukų nė būti nebuvo. Visa tai — komunistų prasimanymai ir Ameriką paprasčiausiai reikia gerai apšviesti. Ir šviečiama.

Dar kiti, tokie, kaip J. Daugėla, norėtų pamokyti (o gal ir „pirtvarkyti“) kandidatus į USA prezidentus, mat anie — neišmanėliai:

„Paskutinieji pasirodymai šios šalies visuomenei parodė tik mūsų žymiųjų politikų naivumą ir visapusišką bolševikinę santvarkos ir jos užmačių nesupratimą... daugelis kandidatų visai dar nesupranta tikrųjų bolševizmo siekių ir tikslų. Jie... tik parodė neįtikėtiną naivumą, komunizmo grėsmės nesupratimą ir nuostabų trumparegiškumą“.

Aišku, šias spragas pasirenge užlopyti J. Daugėla su jį spausdinančiu Čikagos „Draugu“.

... Argi visa tai nepabodę? Manau, susitiksime — netgi labai. Ir dar vienas momentas — šis, pasakytiau, urvinis galvojimas nedaro garbės visiems lietuviams, nepaisant, kokiame lietuviame vežime jie besėdėtų... **V. Z.**

O KUR SAVIGARBA?

Ką pasaulis žino apie Lietuvą ir lietuvius — rašyta ir diskutuota daugybę kartų Nemuno krašte ir išeišviijoje. Viena nekeliu abejonių — dabartinė Lietuva, jos atstovai, ypač mokslininkai, kultūrininkai, menininkai, daro labai daug, kad mūsų krašto vardas skambėtų plačiai ir gražiai.

Na, o kaip yra iš išeišvijos pusės? Ir čia Lietuva „garsinama“: peticijomis, įvairiais laiškais, kartais netgi eitynėmis ir plakatėliais, parašytais angliškai ar vokiškai. Ir taip sudaromas iškreiptas vaizdas apie kraštą, jo žmones, istoriją. Ir po to dar pasiguodžiama: kaip, girdi, tas pasaulis mažai žino apie lietuvius ir jų žemę!

Šia prasme man labai būdingas buvo pokalbis, kurį girdėjau „Voice of America“ laidoje lietuvių kalba. SnekJosi korespondentas ir Australijos baltų veikėjas Patašiūnas. Nemažą pokalbio dalį sudarė laisvinimo motyvai, kurių čia nekartosiu, bet „Voice of America“ paklausė ir maždaug tokio dalyko: „Pasaulyje apie Lietuvą — čia kalba buvo apie Vakarų pasaulį — nežinoma, kad Lietuva turi atskirą, savo, alfabetą, kad jos kalba skiriasi, pavyzdžiui, nuo rusų kalbos“.

„Ką šiai padėčiai ištaisyti daro Australijos baltų taryba?“ — teiravosi „Voice of America“.

Ir šios tarybos veikėjas, taip jau „susirūpinęs“ Lietuvos reikalais, besurado tik tokį atsakymą: „Baltų taryba leidžia politinį laikraštį „Baltic bulletin“, kuris išsina Sydney maždaug kas 2–3 mėnesiai“.

Tai viskas, ką galėjo pasakyti šis veikėjas dėl Lietuvos ir lietuvių vardų garsinimo! O kiek padaroma tam vardui gadinti... **Vytautas Zemaitis**

Продается всех стран, советскими

Коммунистическая партия Советского Союза

Оценки, прогнозы...

24 часа планеты

На основе традиций и демократии

КОНЕЧНЫЙ

Позывные ПИСЬМО В «ПРАВДУ»

На Ровенской АЭС

Вильнюс, 1988 м. бирželю 9 д.

Žmonės ir datos

BIRŽELIO 16 DIENĄ PRIEŠ 135 METUS

Vilkaviškio rajone, Deksniuose, gimė lietuvių poetas, vertėjas ir liaudies švietėjas Petras Arminas, pasirašinėjęs Trupinėliu. Baigęs Veiverių mokytojų seminariją, jis buvo paskirtas Alvito pradžios mokyklos mokytoju. Dar mokytojavo Naujamiščių mokykloje. Vėliau buvo paskirtas Marijampolės gimnazijos parengiamosios klasės vedėju ir lietuvių kalbos mokytoju. Čia jis sudarė „Lietuviškąją chrestomatiją“, atstojusią lietuvių kalbos vadovėlį. Caro valdžia įtarė Petrą Arminą priešcarine veikla ir iškėlė mokytoju į Augustavą. 1884 metais jis atsiskė nuo mokytojo pareigų, grįžo į Marijampolę ir netrukus čia mirė džiava.

Petras Arminas-Trupinėlis išvertė Adomo Mickevičiaus „Tris Budrius“, kai kurias „Gražinos“ scenas ir kitus kūrinius. Jis pirmasis pradėjo versti į lietuvių kalbą Puškino kūrybą, išvertė Krylovo ir Krasickio pasakėčių. Be to, sukūrė keletą originalių eilėraščių. Diduma Petro Armino raštų buvo išleista netrukus po jo mirties. Vėliau buvo išleisti ir kiti jo kūrinių. Originaliais kūrinių ir vertimų jis stiprino lietuvių demokratinę literatūrą, padėjo vystyti lietuvių realistinei prozai.

BIRŽELIO 22 DIENĄ PRIEŠ 100 METŲ

Sirvintų rajone, Strazduose, valstiečių šeimoje gimė Jungtinių Amerikos Valstijų lietuvių visuomenės veikėjas Jonas Vilkelis. Iš Lietuvos jis išvyko 1907 metais ir apie 30 metų dirbo akmens anglių kasyklose. Jungtinėse Amerikos Valstijose aktyviai dalyvavo visuomeniniame gyvenime: priklausė Lietuvių socialistų sąjungai, vėliau ir Amerikos Lietuvių darbininkų literatūros draugijai. Jonas Vilkelis, pasirašinėdamas Bijūno, Svieto Pareigos slapyvardžiais, bendradarbiavo spaudos leidiniuose „Kova“, „Laisvė“, „Vilnis“, „Naujoji gadynė“ ir kituose. Eilėraščiuose jis vaizdavo darbininkų gyvenimą, kalbėjo prieš karą ir jo kurstytojus, gražiai atsiliepė apie Tarybų Lietuvą. Tai ryškiai atsispindi eilėraščių rinkinyje „Gyvenimo sukūriai“, išleistame 1956 metais.

BIRŽELIO 23 DIENĄ PRIEŠ 125 METUS

Gimė lietuvių choro dirigentas Leonas Ereminas. Gimė jis Žemaitijoje, netoli Skuodo. Jaunystę praleido Rygoje, o 1891 metais apsigyveno Jungtinėse Amerikos Valstijose. Čia jis suorganizavo vieną iš pirmųjų lietuvių chorų — „Lietuvių Mildos giedorių draugystę“. Labai populiarius buvo ir jo suorganizuotas Bruklino choras „Aidas“. 1902 metais Tilžeje Leonas Ereminas išleido lietuviškų ir verstinių choro dainų rinkinį „Dainos“, o 1921—1923 metais „Lyros“ pavadinimu išleido penkis sąsuvinius verstinių choro dainų. Mirė dirigentas 1927 metais Niujorke.

BIRŽELIO 24 DIENĄ PRIEŠ 150 METŲ

Gimė lenkų tapytojas Jonas Mateika, gerai žinomas kaip istorinių drobių kūrėjas. Pirmasis didelis jo darbas buvo piešinių albumas „Lenkijos dražužiai“. Vėliau jis sukūrė daugiafigūrių patriotinės tematikos paveikslų. Vienas iš tokių, galbūt didingiausių ir didžiausių — „Zalgirio mūšis“. Čia menininkas pavaizdavo ne

vieną mūšio epizodą, o jį visą, kuriame paskiri veikėjai labai gyvi ir plastiški. Istorinė tematika buvo tikrasis tapytojo pašaukimas ir gyvenimo prasmė. Nepaprastą įspūdį daro ir jo drobė „Kopernikas“. Mirė Janas Mateika 1893 metais.

BIRŽELIO 26 DIENĄ PRIEŠ 90 METŲ

Gimė lietuvių dailininkas Jonas Martinaitis. Pirmojo pasaulinio karo metais jis mokėsi Peterburgo Dailės akademijoje, o vėliau įstojo į Raudonąją Armiją ir kovėsi su jaunos Tarybų valstybės priešais. Grįžęs į Lietuvą, mokėsi Kauno meno mokykloje, piešė karikatūras ir jas spausdino periodinėje spaudoje. Dailininkas savo darbus ekspozavo tarptautinėje karikatūrų parodoje Stokholme. Be karikatūrų, jis dar tapė akvarelėmis, kuriose vaizdavo Lietuvos gamtovaizdžius.

BIRŽELIO 26 DIENĄ PRIEŠ 160 METŲ

Gimė vienas iš 1863 metų sukilimo Lietuvoje vadų Antanas Mackevičius. Jis augo smulkių bajorų šeimoje, tačiau į dvarininkus žiūrėjo kaip į „senąją lenkišką šlėktą, kuri mažai arba visai nesirūpino liaudimi. Be to, jie mažiausiai buvo lietuviai“. Antano Mackevičiaus kelias į mokslą buvo sunkus, su nepritekliais. Tapo kunigu, iškunigavo 12 metų, tačiau, kaip jis sakosi, tai buvo tik priemonė prieiti prie liaudies. „Ar tai susitikdavau valstietį, ar ką iš mokesčių mokėtojų, mano pirmutinis rūpestis buvo išklausi- neti apie jo buičį, jo gyvenimą. Stengiausi aplankyti kiekvieną liaudies susirinkimą, krikštynas, vestuves, laidotuves — tai buvo mano propagandos vietos“. Įdomios šio lietuvių liaudies divyrio mintys, pasakytos tardymo metu. Jos labai ryškiai parodo motyvus, dėl ko jis išėjo į sukilimą: „Mano troškimas žmonėms gero davė man jėgų ir galimybės sukelti liaudį... ir tuo siekiau liaudžiai iškovoti bent laikiną pilietinių teisių pripažinimą ir nemokamą žemės suteikimą. Tai būtų pakėlė liaudį ir anksčiau ar vėliau ji būtų tarusi žodį dėl savo likimo ateityje“. Arba štai tokie žodžiai: „Tiesos ir savo liaudies meilė buvo mano veiksmų pagrindas... Tai, jog mano pažiūros teisingos, liudija dabartinė savo padėtimi kaimo žmogus, kuris žinojo, ką veikia, kada veikė ir kas laukia, jeigu nepasisėks“.

Gruodžio pradžioje Antanas Mackevičius, atsivėikeinęs su savo būriu, išvyko ieškoti ryšių ir pagalbos į užsienį. Bandant pereiti Nemuną, gruodžio 17 dieną, jis buvo carinės kariuomenės sumintas. Po 11 kalinimo dienų Kaune buvo nužudytas.

BIRŽELIO MĖNESĮ PRIEŠ 45 METUS

Žuvo Tarybų Sąjungos Didvyris Juozas Vitas. 1918-aisiais metais jis kovojo Rusijos Pilietinio karo frontuose prieš haidamakus, Kornilovą, Krasnovą, Denikiną. Vėliau dirba propagandinį darbą Lietuvoje. 1921 metais už komunistinę veiklą suimamas ir perduodamas kariuomenės teismui. Pabėgęs iš kalėjimo, dirba pagrindinį darbą Kaune, paskui įvyksta į Tarybų Sąjungą ir ten gyvena iki 1940 metų. Atkūrus Lietuvoje Tarybų valdžią, Juozas Vitas atvyksta į gimtinę ir dirba Vilniaus miesto vykdomojo komiteto pirminku. Hitlerinė okupacija Juozą Vitą užklupo Vilniuje. Nespė-

VAIDILUTIS IŠ BALTOSIOS ANČIOS

pasakiau, parodydamas tuos tris Baltosios Ančios namus.

— Visas miestas — tai aš, Bronius Valenta, ir mano žmona, — nusišypojo žilagalvis.

Iš Mažosios lietuviškos tarybinės enciklopedijos tomo, išėjusio 1966 metais, sužinojau, kad dar 1955 metais čia gyveno 25 gyventojai. Vėlesnėse enciklopedijose Baltoji Ančia jau nepaminėta. Tačiau ji yra. Yra tas nedidelis hidroelektrinės pastatas, o ant kalniuko, viename iš dviejų namų, gyvena šis valstietiška ramaus būdo žmogus. Taip, dabar čia tik vienintelė šeima. Bet kur ten šeima! Ne šeima, o beveik tik trečdalis jos. Trys Valentų dukterys dabar kas kur: Irena — Druskinukuose, Zita — Jonavoje, Virginija — Alytuje.

Didžiausias baltojo mūro turtas — du generatoriai, per parą teikiantys 10 tūkstančių kilovatvalandžių elektros energijos.

Atsiremėme į turėklus. Gera, kai žmogus turi laiko prisiminti. Siemet 25-eri metai, kai Bronius Valenta čia, apsuptas mišku, ir prie nedidelio, nenutylancio vandens. Dabar jis jau tvirtai žino, kad pasaulyje kito sodžiaus, kito miesto neturės.

Tačiau mes, atrodo, pernelyg greitai puolamės žmogų padaryti laimingu. Šįkart nesukubėjau. Tas vienintelis Ančioje numintas takas — jo takas. Tik manau, kad niekas neprimsins, gal net pats jis užmirš, kad siemet sukanka 25-eri, kai jis, ančiškis, miško ir upės žmogus, kasdien prie savo darbo, ir va — jau vienintelis vyras visoje Baltojoje Ančioje.

Ant užtvankos betoninės sienos yra užrašyta data. Dabar neprisimenu, kas ją iš hidroelektrinės statybininkų įamžino betone. Tuomet Baltoji Ančia gyveno triukšminga, judri, prakaituota minios gyvenimą. Nuo ryto iki vakaro dirbo hidroelektrinės statytojai. Ir retas jų žinojo, kad Lietuvoje gali būti didesnė, galingesnė elektrinė. Dauguma jų pirmą kartą būtent čia išvydo, kaip užsidega elektros lemputė, kaip iš vandens išsižiebia ugnis. Valenta irgi iš jų, pirmą kartą čia išvydęs tokį stebuklą. Ir pasilikio prie šios ugnies nelyg senasis naujų laikų vaidilutis.

Atgal sugrįžti tuo pačiu keliu nesiryžau. Žinojau, kad sulaukys mane surasti senkapiai, kad prakalbins ištikimybės gimtajai žemei kalba ir kad man reikės ilgai pasakoti, kad ką tik sutikau vaidilutį — žilagalvį žmogų, kuris pagal senąją tautos paprotį kursto ir kursto ugnį, neduodamas jai užgesti. Saugo šviesą Lietuvai. Aš baiminausi, kad, pripratęs prie aukštų frazių, iškilmingų žodžių, nesugebėsiu įtikinamiau papasakoti, jog ištikimybės gimtajai žemei pamokos neužmirštos — jas ir dabar suranda tas, kas jų ieško ir nori išmokti.

Paėjęs atsigrėžiau ir pamačiau, kad žmogus nusileidžia laipteliais prie pastato, kur gaudžia du generatoriai. Ejo prie savo kasdienio darbo, prie Lietuvos ugnies.

Pranas Karlon:

Pasakyti aistringą kalbą — vienas dalykas, o pasakyti ją aistraigai — kitas.

D. Džefersonas

Vilnia, 1988 m. birželio 9 d.

Kas naujo Lietuvoje

● Maskvoje, kovo 23—25 dienomis įvyko IV sąjunginis kolūkiečių suvažiavimas. Kalbą „Koperacijos potencialą — persitvarkymui“ pasakė TSKP CK Generalinis Sekretorius M. Gorbačiovas.

● Vilniuje viešėjo Jungtinių Valstijų žurnalistų delegacija. Jos sudėtyje — juodaodžių spaudos instituto direktorius E. Palmeris, žinomas rašytojas, žurnalistas, profesorius K. Keriu, Merilendo universiteto profesorius F. Morisas, to paties miesto atstovas Dž. Vudfordas.

● Keletą dienų Tarybų Lietuvoje viešėjo moksliečių delegacija iš JAV. Daug susitikimų, daug jaudinančių išpūdžių.

„Labiausiai sužavėjo tai, — pasakė Sofi Sanders, — kad žmonės čia daug daugiau žino apie mus negu apie juos mes“. O Andžela Meloun vėl: — „Aš esu juodaodė ir prieš atvykdama nežinojau, kaip jūs į mane pažiūrėsite. Jūs mane priėmėte kaip amerikietę, o ne juodaodę“.

PALANGOS ORO VARTAI

Siuolaikinis laineris iš Vilniaus į Palangą skrenda valandą. Su nutūpimu ir pakilimu. Žinoma, šis maršrutas vienas trumpiausių, kuriais skraido Lietuvos aviacija. Respublikos pilotai komfortiškus padangių laivus šiandien skraidina į keturiasdešimt šalies miestų. Pats tolimiausias maršrutas — Vilnius—Alma Ata. Neseniai Lietuvos aviacijos laivyną papildė naujausias laineris JAK-42.

Kelionė lėktuvu taupo laiką, tačiau vienu metu jautėsi atotrūkis tarp aviatechnikos ir aerouostų tarnybų lygio. O juk turėtų būti kaip danguje, taip ir ant žemės. Keleiviui reikia erdvių ir jaukių laukimo salių, sąlygų greitai įsigyti bilietą. Vilniuje dabar bilietą jau galima užsisakyti į namus — jį atgabens kunjeris. Bet aerouostai ir oro susisiekimo agentūros stатыtos dar tais laikais, kai padangių trasomis skraidė lėtuoliai IL-ai ir „Dakotos“, jau nebegalėjo sutalpinti ir patenkinti keleivių srauto. Tad buvo skubiai investuotos lėšos ir išplėstas Vilniaus

Tokių susitikimų žavesys gražiai atsispindi Antuano de Sent Egziuperi žodžiuose, kuriuos pacitavo Vilniaus moksleivis Adomas Pladis:

„Mes esame atsakingi už tuos, su kuriais susidraugavome, ir jeigu kada nors mes tapsime savo šalių valdovais, mes nelinkėsime vieni kitiems blogo ir, manau, ateis geresni laikai“.

● Respublikinėje Vilniaus klinikinėje ligoninėje kardiouchirurgų kolektyvas sėkmingai atliko antrą širdies persodinimo operaciją.

Pacientas — Šakių rajono gyventojas Juozas Vizgirda. Jam 42 metai.

● Svečius iš užsienio šalių galima pasikviesti į Vilnių, Kauną, Druskininkus, Trakus ir Rumšiškės, — pasakė „Tiesos“ korespondentui LTSR vidaus reikalų ministerijos vizų ir registracijos tarnybos viršininkas pulkininkas Antanas Velička.

aerouostas — jo kompleksas papildė naujomis laukimo salėmis, peronais, šiuolaikiniu viešbučiu. Vilniuje taipogi buvo atidaryta didelė oro susisiekimų agentūra. Paskui rekonstrukcijos prasidėjo Kaune, o štai dabar įkurtuves atšventė palangiškių aviatorių tarnyba — miesto centre atidaryta nauja oro susisiekimų agentūra. Tuo baigtas Palangos oro vartų modernizavimas. Naujojoje oro susisiekimų agentūros personalo darbą lengvina šiuolaikinė elektroninė aparatūra, kuria užsakomas ir parduodamas bilietas praktiškai į bet kokią šalį būsiantį reisą, o keleiviai jaučiasi kur kas geriau erdviuose salėse, kur gali pasinaudoti ne tik minkštais krėslais, bet ir videoterminalais su informacija. Suskaičiuota, kad per parą Palangos oro susisiekimų agentūra aptarnauja apie tūkstantį keleivių. Bet šis srautas žymiai sutirštėja kurortinio sezono metu. Dabar keleivių aptarnavimo laikas sutrumpėjo perpus.

Valdas Valtukevičius

Pianinas, kuriuo skambino M. K. Čiurlionis.

K. Jurelės nuotr.

SKANŪS PASVALIO SŪRIAI

Tikriausiai nerasime Lietuvoje nė vienos šeimos, kur ant kasdieninio stalo šalia kitų maisto produktų nebūtų sūrio. Mes, lietuviai, įjvalgome nuo senų laikų. XVI a. Lietuvos Statute sakome, kad „už mažą apvalų sūrį — aštuoni pinigėliai“. Senesniais laikais viename Vilniaus rajonų — Užupyje — veikė net specialus varškės ir sūrinių turgus.

Šiandien Lietuvoje sūrius gamina daugiau kaip dvidešimt įmonių. Viena stambiausių iš jų ne tik Lietuvoje, bet ir Pabaltijyje — Pasvalio sūrinių gamykla. Ji per metus vartotojams pateikia beveik 3000 tonų fermentinio sūrio, apie 5000 tonų sviesto ir apie 3000 tonų pieno miltų.

Tik įėjus į gamyklos teritoriją, dėmesį patraukia prie administracijos pastato durų kabantis lakoniškas užrašas: „Aukštos gamybos kultūros įmonė“.

— Šį garbingą vardą išsikovojome 1980 metais, — paaiškino šios įmonės direktorius Jonas Juozapaitis. — Ir nepagalvokite, kad jau tiek metų gamykla „miega ant laurų“. Mat įmonė kiekvienais metais yra peratestuojama.

1984 metais gamykla paskelbta „Nuolat veikiančia pirmųjų patyrimo mokykla“. Įmonėje padažnėjo sūrininkų delegacijų net ir iš tolimiausių Tarybų Sąjungos miestų: pasvaliečiai plačiai garsėja

kaip nepralenkami savo darbo meistrai.

— Be sūrio, sviesto ir pieno miltų, dar gaminame sausas ir sutirštintas išrūgas, — pasakoja Jonas Juozapaitis. — Šią maistingą produkciją tiekiami respublikos konditerijos įmonėms.

Įženkime į didžiausią gamyklos cechą — sūrinių. Ir iš karto patenkame į vyresniojo meistro Daugirdo Merkio valdas. Meistras čia — nuo pirmosios įmonės gyvavimo dienos. Už puikų darbą D. Merkys yra apdovanotas TSRS liaudies ūkio pasiekimų parodos diplomu ir vertinga dovana — „Moskvičiumi“. Besiklausant meistro pasakojimų, negali atsistebėti, kiek daug profesinių žinių reikia turėti, kad pagamintum gintarinės spalvos skanų, maistingą geltonšonį sūrį.

Beveik pusę erdvaus ir šviesaus cecho užima milžiniškos vonios. Tai jose specialūs priedai pienui per pusę valandos paverčia puriomis granulėmis. Jos nusunkiamos, presuojamos ir viršta... dar tik sūrio forma. Tuomet jos gabenamos į nokinimo skyrių. Tik praverus jo duris, į mus dvelkteli šalta vėsa. Iki pat lubų kylančiuose stelažuose — tūkstančiai sūrinių. Jie jau „apvilkti“ polietileningais „marškinėliais“. Čia, kur pastovi temperatūra, tamsa ir ramybė, sūriai bręsta — 70 dienų. Ir tik po dviejų mėnesių susirinkusi autoritetinga ekspertų ir technologų komisija nusprendžia, ar šie geltonšoniai jau gali puikuotis ant prekystalių lentynų.

Vidas Bareikis

BIRŽELIO 10 DIENĄ PRIEŠ 80 METU

Kuršenuose gimė lietuvių aktorius, pedagogas, dailininkas, Tarybų Lietuvos nusipelnęs artistas Balys Lukošius. Vaidybos meno jis mokėsi Valstybės teatre Kaune, dirbo Valstybės ir „Vaidilos“ teatruose. Ypač ryškūs pėdsakai paliko LTSR akademiniame dramos teatre. Apie 10 metų Balys Lukošius vadovavo Vilniaus lėlių teatrui, subūrė ir išugdė daug aktorių. Išėjęs iš teatro, B. Lukošius dirbo pedagoginį darbą Dailės institute, kurį jis pats buvo baigęs 1949 metais. Institute dėstė techniką ir technologiją, taip pat teatro bei kostiumo istoriją. Be to, pedagoginį darbą jis dirbo Vilniaus valstybiniame pedagoginiame institute bei Universitete, LTSR valstybinio dramos teatro studijoje.

Koncertai įvairiose Lietuvos salėse, gastrolės po Tarybų Sąjungos ir užsienio miestus — tai, galima sakyti, įprastas LTSR nusipelnusio kolektyvo, Vilniaus stalybininkų kultūros namų moterų choro „Eglė“ gyvenimo ritmas. Jau tris dešimtmečius gyvuoja šis savitas ir populiarus kolektyvas, kuriam vadovauja Lietuvos TSR nusipelnęs artistas Jonas Kavaliauskas. Aloiso Stasyčio nuotr.

METAS APSISPREŠTI

Pastarojo meto arši antitarybinė kampanija, kuri vyko dėl tarybinio Pabaltijo, vėl iškėlė klausimą: kam ji naudinga? Aukštiesiems JAV pareigūnams — taip. Kongresmenams, senatoriams. Žinoma, ir Lietuvos „vaduotojams“. Be Stasio Lozoraičio ir panašių veikėjų. Vašingtono padangė smarkiai apsiblaustų. „Pabaltijo klausimas“ iškristų iš apyvarčios. Taip jie galvoja ir yra teisūs. Nes išeivijos dauguma gyvena kitais, kasdieniais rūpesčiais. Opiausia problema, kaip byloja vietos lietuvių spauda, yra liuanistinės mokyklos. Gal Vašingtono politikų dabartinis aktyvumas leis atgaivinti šią merdincią sritį, o gal veiksniai bent kartą parodys, ko vertas gyvenime jų patriotizmas?

Deja, aukštesniųjų sferų politika tolima nuo lietuvių. Kaskart vis geriau tai ima suvokti išeivijos visuomenė. Vienas „Pasaulio lietuvių“ numerių buvo paskirtas švietimui. Štai kas rašoma vedamajame: „Darome kažką, ką reikia ir ko nereikia, duodam pinigų kam reikia ir kam nereikia... Per 25 metus Lietuvių fondas Čikagoje pasiekė keturis milijonus. Per tiek pat metų viena lietuvių išlaikymo tvirtovė Čikagoje — Aukštesnioji liuanistinė mokykla — iš pustučios šimto mokinių sumenko iki 25. Kokį medalį ir kam už tai reikia duoti? „Padėkoti“ už tokį nusigvyvenimą yra kam, bet emigrantinių rietenų nuvargintas

leidinys ir ši kartą deda tašką ten, kur vertėtų kalbą tik pradėti. Įdomu, ką sakytų PLB leidinys ir aukštieji jo kuratoriai taip atsitikus Lietuvoje? Vadinamojoje pasaulio lietuvių sostinėje Čikagoje — lietuviškos mokyklos išnykimas, pasirodo, normalus reiškinys.

Sioje kritiškoje situacijoje bendruomenė ieško naujo tipo žmonių, pasižventusių ne reprezentaciniams priėmimams, o lietuvių išlaikymo darbui. Vienas tokių žmonių, kuris, anot „Pasaulio lietuvių“, „neturi nei daktarato, nei diplomo, neskraido po veiksnių konferencijas politikuoti“, yra Karolis Milkovaitis, daug padėjęs Lietuvių gimnazijai VFR. Žinoma, kad yra ir daugiau nusipelnusių išeivijos švietimo darbuotojų. Bėda ta, kad entuziastai traukia lietuviškojo švietimo vežimą ta pačia kryptimi, kaip ir savąjį „vaduotojai“ — tolyn nuo Lietuvos. Štai kelios ištraukos iš liuanistinių mokyklų moksleivių rašinių „Pasaulio lietuvių“: „Atrodo, kad Gorbaciovas, norėdamas parodyti pasauliui, kokia laisva ir atvira Sovietų Sąjunga, bus atidaręs Pandoros dėžę, iš kurios pasigirsta prispaustųjų balsai“ (Laima Sruginytė). „Mūsų broliai ir seserys priversti okupuotame Pabaltijyje kalbėti rusiškai“ (Darius Sužiedėlis). „Los Angeles LJS ruošia jaunimo šokius ir subuvimus. Ten būna suteikiama ir informacija apie artėjantį lietuvių jaunimo kongresą ir OSI bylas...“ Kokia informacija pasiekia Galę Radvenytę iš Los Andželo apie karinių nusikaltėlių paiešką? Ar tik ne iš žinomo Entoni Mazeikos biuro tame pačiame mieste?

Esu skaitęs ir daugiau panašių jaunuolių laiškų išeivijos spaudoje, todėl neapsiriksiu sakydamas, kad daugumos jų mąstymas dar neišėjęs ir liuanistinės mokyklos kurso, jau ganėtinai užterštas antitarybinių stereotipų. Ką naujo jie atneš į išeivijos visuomeninį kultūrinį gyvenimą? Ar nepakartos tų klaidų, dėl kurių šiandien išeivijos švietimas atsidūrė apvertkinoje padėtyje? Ir ne tik tai švietimas... Sekant „vaduotojų“ idėjomis, gali atsitikti, kad už metų kitų nebus ką apie tai ir paklausti.

J. Sakinis

SUSITIKIMAI SU ANTANU BIMBA

labai reikšmingas, jis, man rodosi, svarbiausias iš gausių A. Bimbos darbų. Beje, man teko dar skaityti jį, verstą į rusų kalbą.

Pasirodo, kad aš JAV lietuviams pradėjau domėtis pačiu laiku.

Kai A. Bimba lankėsi Lietuvoje 1967 m., jis susitiko su Universiteto studentais istorikais. Bendradarbius įtikinau, kad JAV lietuvių pažangaus judėjimo vadovo pasakojimas apie Amerikos lietuvių darbininkų veiklą yra svarbesnis už bet kokią paskaitą. Į susitikimą su A. Bimba atvyko ir vienas kitas nespecialistas. Studentai labai įdomiai klausėsi A. Bimbos kalbos. Būtent tada aš pirmą sykį ir pagalvojau, kad JAV gyvenęs visuomenininkas būtinai privalo būti ir geras oratorius. Kaip įsitikinau, tokie jie ir buvo. A. Bimba, pradėjęs kalbėti, tiesiog akyse keitėsi: dingo jo kasdieniškas, akys pasidarė griežtesnės, kalba — iogiškesnė, visus užvaldė kalbos įtaigumas, jos įtikinamumas.

O pas mus tuomet buvo apleistas oratorystės menas. Galvota, kad svarbiausia — turinys, o kaip tą turinį atskleisti — ne taip svarbu. Anaiptol! A. Bimba buvo ne tik geras kalbėtojas. Ir kasdieniam gyvenime pasireiškėdavo jo įdomumas, įgimtas žurnalistui šamojis. Kartą ėjome trise: jis, aš ir dabar visiems gerai žinomas Bronius Raguotis, parašęs knygą ir apie A. Bimbą, Universiteto žurnalisto katedros vedėjas, doc., Lietuvos TSR nusipelnęs žurnalistas. A. Bimba sakė, kad B. Raguotis ginsias disertaciją apie jo veiklą, rašąs knygą apie jį. Negalima užmiršti A. Bimbos ištartos frazės: „Bronius žino daugiau apie mane negu aš pats apie save!“ B. Raguotis neigė tokį teigimą. Aš atsakiau: „Kaip galima žinoti daugiau apie žmogų negu pats apie save!“

Teško dalyvauti ir A. Bimbos išleistuvėse. Susirinko žinomi Universiteto amerikainistai, Universiteto rektorius prof. Jonas Kubilius, ministras Henrikas Zabulis — viso 10 asmenų. Visuotinį pagyvėjimą sukėlė mano mesta frazė: „Amerikoje viena moteris suomė, gyvenusi vokiečių rajone, visą gyvenimą mokėsi vokiečių kalbos. Tik senatvėje ji sužinojo, kad valstybinė kalba yra ne vokiečių, bet anglų. Taip būna tik „tautų tautoje“, kokia yra amerikiečių nacija.“ Suprantama, kad tada A. Bimba buvo svarbiausias asmuo. Bet jis daugiau klausinėjo, negu kalbėjo.

Vienas jo klausimų buvo toks: „Paskaičius jūsų spaudą, atrodo, kad, jeigu Vietname numuš dar vieną lėktuvą, tai JAV karą pralaimės. Atminkite, kad Amerika karą pralaimės ne dėl ekonominių priežasčių, o dėl žmonių įtemptos kovos už taiką. Ten sunaikintas lėktuvas naują lėktuvą gamina“. Kaip žinoma, taip ir buvo. Prisimename, kad A. Bimba daug keliavo po Lietuvą. Jis sakė: „Kai važiuoji per Lietuvą, vis matai

naujus kaminus. Kai užėini į fabriką, matai, kad darbininkai ne dirba, o rūko. Gal reikėtų ne statyti įmones, o pasiekti, kad darbininkai dirbtų?“ Po tokių jo žodžių, kurį laiką viešpatavo tylą. Ją nutraukė ministro žodžiai: „Egzistuoja ir tarpžinybiniai barjerai, sutrinka ir žaliavų tiekimas, todėl suslūbuoja ir darbo ritmas“.

Antro lankymosi metu su A. Bimba daugiau kalbėjome ir apie pažangiąją spaudą. A. Bimba sakė: „Pokario metais mus užvertė spauda iš Tarybų Lietuvos“. Kadaiše Rojui Mizarai buvo duotas kelerių metų „Tarybinio studento“ komplektas. Apie tai užklaustas, A. Bimba piktokai atsakė, kad šio laikraščio jis nematęs.

Jis rūpinosi ir savo būsimos knygos apie Tarybų Lietuvą reikalais. A. Bimba galvojo kitaip pavadinti veikalą, bet galop liko „Klesti Nemuno kraštas“. Apie tą veikalą rašiau „Tiesoje“, „Komjaunimo tiesoje“, „Vilnyje“. A. Bimbą, kaip ten rašiau, drašiai galime vadinti Tarybų Lietuvos biografu, nes jis parašė tris etapinius veikalus apie naująją Lietuvą. A. Bimba yra Tarybų Lietuvos istoriografijos pradininkas. Jau 1940 m. parašė darbą „Naujoji Lietuva faktų ir dokumentų šviesoje“.

Klausinėju A. Bimbos ir apie pažintį su Vincu Kapsuku ir Zigmundu Angariečiu. Jis atsakė: „Su V. Kapsuku neteko susitikti, o su Z. Angariečiu ne kartą teko kontaktuoti. Teko su juo ir susikirsti. Z. Angarietis buvo ir prieš piknikus, apleimai gėrimą. Net mane kaltino svaigalų vartojimu.“

Aš ne kartą įsitikinau, kad A. Bimba buvo skrupulingai nusistatęs prieš svaigalus.

A. Bimba savo lankymąsi Tarybų Lietuvoje lygino su atvykimu pirmaisiais pokario metais. Anksčiau buvo daug griuvusių, sugriautas ūkis. Dabartinis Lietuvos negalima nė lyginti su pokarine. Įdomu ir kitkas: jei anksčiau A. Bimba po įvairių susitikimų su žmonėmis palto kišenėse rasdavo įvairių priešiško raštelio, tai dabar, kaip jis sakė: „Tokiu nėra. Žmonės jau kitokie“.

Kalbėjome ir apie buitinius, kasdieninius reikalus. Kartą, kiek menu, dalijomės mintimis apie madas. Aš jau tuomet žinojau, kad Amerikos moteris linkusios į ryškias spalvas, papuošalus, viską, kas išskiria jas iš aplinkos. Kartą pasakiau, kad geriausia pasaulyje batai — italų. A. Bimba paaiškino: „Amerikiečių patogūs ir patvarūs, bet mažiau gražūs. Amerikiečiai, jeigu patys geriausių padaryti negali, tada perka“.

Savo laiškuose A. Bimba kreipdavosi „drauguti“. Šį kreipimąsi rasime beveik visuose jo laiškuose. Įsimintinas ir toks jo priesakas: „Tikėkite manimi, kad jūs ir kiti draugai, kurie studijuojate Amerikos lietuvių istoriją, dirbate labai reikalingą, didžiai vertinamą darbą“.

Visi žinome A. Bimbos nuopelnus pažangiajam judėjimui, ryšiams su Lietuva. Suprantama, lietuvių darbininkai negalėjo veikti izoliuotai nuo JAV darbo masių. Už žymią visuomeninę veiklą, ryšių tarp JAV ir TSRS stiprinimą A. Bimba, kaip prisimename, 1981 m. buvo apdovanotas „Tautų draugystės“ ordinu.

Kai sužinojau apie A. Bimbos netektį, ieškojau tinkamų žodžių širdgėlai ir liūdesiui išreikšti. „Laisvėje“ tilpusiame nekrologe įrašiau: „A. Bimbos nuopelnų JAV ir JAV lietuvių darbininkų visuomeninei veikime negalima poververtinti“. Praėjęs laikas tik patvirtino tuos žodžius. A. Bimbos, jo darbų negalima užmiršti!

A. Kazlauskas

Vilnis, 1988 m. birželio 9 d.

LAIŠKAS REDAKCIJAI

APIE "BALTUS SIŪLUS" PREZIDENTINĖJE PROKLAMACIJOJE

Gerbiama redakcija, parašyti Jums paskatino mintis, kad šie samprotavimai gal bus įdomūs. Šia tema ne kartą diskutavom su prieteliais — taigi, sakau, kodėl to nepadarius per laikraštį, kurį skaitau jau daug metų.

Diskusijos objektas — Jungtinių Amerikos Valstijų prezidento Ronald Reagan proklamacija, kurią jis pasirašė vasario 16-osios proga. Ji labai plačiai pagarsinta tiek mūsų lietuviškuose laikraščiuose, tiek per radiją į Lietuvą.

O pradėti norėčiau nuo to, kad iš esmės man patinka Ronald Reagan. Galvoje turiu jo elgesį dėl branduolinės ginkluotės sumažinimo, dėl pavojaus žmonijai atitolinimo. Gerai žinoma, kaip jis yra ir buvo spaudžiamas reakcijos, „dešinės“, gąsdinamas Sovietų pavojumi. Ir vis tik pasirašė sutartį su tarybiniu lyderiu Michailu Gorbačiovu.

Patinka ir tai, kad Ronald Reagan atspariai laikosi prieš metų našta — geras pavyzdys mums visiems, sulaukusiems gražių metų!

Bet čia ir baigiasi, kas man patinka Ronald Reagan elgesyje. Man nepatinka tai, kad prezidentas per daug jau noriai skelbia „dienes“, „savaites“, pasirašo pačius skirtingiausias „sveikinimus“ ir proklamacijas. Esu skaitęs ir lietuviškoje spaudoje, kad neverta per daug džiaugtis tais sveikinimais ir raštais. Pats prezidentas vargu bau ar juos iš vis mato — tai juk staff-o narių darbas. Tačiau faktas, kad jis sutinka, jog tokie raštai būtų gaminami. Vienas jų kaip tik ir yra skirtas vasario 16-ajai. Apie tą datą jau pakankamai rašyta, nenoriu čia jos nei peikti, nei ginti — kalba kita.

Tokios didelės, galingos ir modernios šalies, kaip Jungtinės Valstijos, „galva“ sutinka, kad jo vardu būtų rašoma netiesa. Tuo juk labai nesunku įsitikinti. Prezidentinėje proklamacijoje rašoma štai ir tokie dalykai:

„Po to (suprask: po 1918 metų) lietuviai du dešimtmečius džiaugėsi laisve ir laisva valia, turėdami vyriausybę, visiems piliečiams garantavusią pilietines ir religines laisves“.

Argi galima taip teigti? Juk netgi toli gražu nė kairiųjų pažiūrų žmonės, žinantys Lietuvos istoriją, sutinka, kad po 1926 metų perversmo Lietuvoje išvalė

diktatūra. Netgi buržuaziniai istorikai ją vadina autoritariniu režimu. Paprastai pasakius — tai kvepėjo fašizmu. Apie smetonines „laisves“ gana gražiai galėtų pasakoti ir veiklieji katalikai su savo pavasarininkais ir ateitininkais, kurie irgi buvo smarkokai persekiojami. Kai apie tai gana plačiai papasakojo vienas išėiviškų laikraščių — anaipol ne kairysis — tautininkai sukėlė didelį klyksmą.

Taigi laisvės būta toli gražu ne visiems, netgi tarp savųjų. O ką jau bekalbėti, pavyzdžiui, apie komunistus ar šiaip radikalų pažiūrų žmones?

Suprantu, kad to gali nežinoti Jungtinių Valstijų prezidentas. Tačiau tą privalo žinoti tie, kurie jam rašo proklamacijų tekstus. To sąžiningumo, deja, šį kartą ne taip daug.

Dar vienas momentas. Nijolė Sadūnaitė tame dokumente pavadinta „tikru savų žmonių vadovės pavyzdžiu“.

Kas tokia yra Nijolė Sadūnaitė — žinome visi, kurie skaitome lietuvišką spaudą.

Nekyla jokių dvejonų, jog tai yra įdūkusi fanatikė, visus spėkus ir gyvenimą metusi prieš dabartinę santvarką Lietuvoje. „Glasnost“ dabar leidžia tikrai daug ką, bet ši „asaba“ peržengia bet kokias ribas. Juk ji šmeižia, puola kitus žmones. Ji kelia didelį pasipiktinimą. Pasipiktinimas jau kartais kreipiamas ir prieš Lietuvos valdžios atstovus. Ar tai nepiktinaudžiavimas kantrybe? — pagrįstai klausia Lietuvos žmonės.

Tokią „asabą“, kaip Sadūnaitė, vadinti „savų žmonių vadove“, manau, yra nemažas pasityčiojimas iš pačių žmonių ir jų vertės. Kiek girdėjau, ja bodisi net tie keli lietuviški disidentai.

Tai tik keletas „baltų siūlų“, kuriais siūta juodos spalvos prezidentinė proklamacija. Beje, palyginau tekstus lietuvių kalboje su tekstais anglų bei kitomis kalbomis. Tai čia mano suminėtos vietos yra TIK LIETUVIŠKAME TEKSTE. O ką tai reiškia, manau, kad suprantate. Tai reiškia, kad ši rezoliucija buvo padaryta grynai propagandai. Ja mūsų dienomis nieko nepritrenksi, tačiau kam jau kam, o Jungtinių Valstijų prezidentui nelabai derėtų ją užsiminti. Jurgis Blazis

Rokiškyje dalyviai pagerbė žuvusius

Paminklinis akmuo žuvusiems kovoje už Tarybų valdžią

Vilnis, 1988 m. birželio 9 d.

Aplankykite Lietuvą

Abiejų pažangiųjų laikraščių („Vilnius“ ir „Laisvės“) aktyvas šiemet organizuoja septynias turistines grupes vykti į Lietuvą. Kaip visuomet, grupės Vilniuje pasitiks Tėviškės draugija. Šių grupių turistai turės progą aplankyti savo gimtąsias vietas, pabuvoti su giminėmis, draugais bei pažįstamais.

Jau susitarta, kad visais kelionės reikalais rūpintųsi American Travel Service Bureau agentūra, 9727 S. Western Ave., Chicago, Ill. 60643, telefonas (312) 238-9787. Dėl daugiau informacijų kreipkitės į „Vilnius“ įstaigą, 3116 S. Halsted St., Chicago, IL 60608, telefonas (312) 842-7325.

Grupės išdėstytos sekamai:

Išvyks ir atvyks	Kur kiek naktų nakvos
Gegužės 24 ..... Birželio 12	Maskvoje 2, Vilniuje 15, Maskvoje 1
Birželio 20 ..... Liepos 9	Maskvoje 2, Vilniuje 15, Maskvoje 1
Liepos 5 ..... Liepos 20	Maskvoje 2, Vilniuje 10, Maskvoje 2
Rugpj. 8 ..... Rugpjūčio 29	Belgrade 1, Maskvoje 2, Vilniuje 15 Moscow 1, Belgrade 1,
Rugpj. 29 — Rugsėjo 12	Maskvoje 2, Vilniuje 10, Maskvoje 1
Rugsėjo 6 ..... Rugsėjo 25	Maskvoje 2, Vilniuje 15, Maskvoje 2
Spalio 4 ..... Spalio 19	Maskvoje 2, Vilniuje 10, Maskvoje 2

Kaštus

Pirma grupė iš Čikagos \$2315.00, iš New Yorko \$2205.00
Antra grupė iš Čikagos \$2415.00, iš New Yorko \$2305.00
Trečia grupė iš Čikagos \$2150.00, iš New Yorko \$2040.00
Ketvirta grupė iš Čikagos \$2415.00, iš New Yorko \$2305.00
Penkta grupė iš Čikagos \$2150.00, iš New Yorko \$2040.00
Šešta grupė iš Čikagos \$2415.00, iš New Yorko \$2305.00
Septinta grupė iš Čikagos \$1825.00, iš New Yorko \$1715.00

P.S. Kadangi lėktuvais keliauti kainos nėra pastovios, tai ir su šiomis grupėmis keliauti į Lietuvą, iškeliavimo metu, gali būti truputį brangiau ar pigiau. Adm.

Leidžia naują knygą apie Vincą Kudirką

Rašytojo Vinco Kudirkos gimimo 130-osioms metinėms Vilniuje „Vyturio“ leidykla ruošia spaudai naują Juliano Būtėno knygą apie Vincą Kudirką. Ta proga korespondentas kreipėsi į J. Būtėną.

Ar Jūsų nauja knyga apie V. Kudirką bus 1937 m. išleistos knygos pakartotinis leidimas?

BŪTĖNAS: O ne! Praėjus 50 metų, prisirinko daug naujų duomenų apie Kudirką. Labai svarbus literatūros tyrinėtojo Juozo Lebionkos ir istorikų, mano bendrapavardžio, Domo Būtėno bei Vytauto Merkio archyvuose atrasti dokumentai apie rašytojo 1885 ir 1895 metų bylas. Anuomet mano pateikta informacija, paremta amžininkų atsiminimais, miglotai nušvietė tas bylas.

Kuo skiriasi tos informacijos?

BŪTĖNAS: Anuomet literatūroje paskelbtose Kudirkos biografijose buvo rašoma, kad jisai, studijuodamas Varšuvos universite, perrašinėjęs K. Markso „Kapitalo“ konceptą galbūt dėl uždarbio, neturėjęs ryšių su lenkų revoliucine „Proletariato“ partija ir į kalėjimą pakliuvęs per klaidą. Dabar teismo archyviniais dokumentais ir lenkų revoliucinio judėjimo istorijos tyrinėtojų darbais remiantis įrodoma, jog Kudirka priklausė tai partijai.

Tačiau V. Kapsukas, rašydamas apie V. Kudirką, pažymi, kad jis buvęs baltys ir, kvociamas žandarų, išdavęs kitus draugus.

BŪTĖNAS: Kudirkai nieko nereikėjo išdavinėti, nes žandarai „Proletariato“ organizacijose turėjo savo agentų, kurie apie viską juos painformuodavo. Jeigu ant V. Kudirkos, būtų kritęs koks įtarmos šešelis, tai po šimto metų lenkai būtų atskleidę. Tuo tarpu Lenkijos revoliucinio judėjimo istorijoje, rašant apie „Proletariato“ partiją, V. Kudirka minimas pagarbiai ir net jo nuotrauka įdėta!

Įdomu: ar V. Kudirkos tėviškėje šandien yra jo giminių?

BŪTĖNAS: Deja, nėra. Dabar Paežerių Kudirkų sodybą valdo kiti žmonės, svetimi.

Kaip tai atsitiko?

BŪTĖNAS: Savotiška likimo ironija. Kadai, 1890 m., „Ūkininke“ net per tris numerius ėjo V. Kudirkos straipsnis „Liaukime bėgę į Ameriką“, o po tėvo mirties Kudirkų ūkį paveldėjo brolis Motiejus (pamotės sūnus) tik penketą metų tą ūkį valdė: 1904 m. jį pardavė iš Amerikos grįžusiam Petriui Koncaičiui, patsai su žmona ir viena maža dukrele išvyko į Ameriką; paskui ir antras brolis Jonas ten pat patraukė. Amerikoje abudu Kudirkos gyveno Skrantono mieste.

Ką dar galėtumėt apie būsimą knygą, apie naują savo knygos variantą pasakyti?

BŪTĖNAS: Knygą leidžia leidykla „Vyturis“, kuri rūpinasi ją išleisti kuo gražiau. Bus įdėta daug iliustracijų iš V. Kudirkos gyvenimo, jo tėvų, brolių ir seserų nuotraukos. Paežeriuose yra išlikusi sena Kudirkų klėtis. Joje įkurtas memorialinis muziejus, kurį dažnai lanko įvairios ekskursijos. Muziejaus globėjas entuziastas buvęs pedagogas Stasys Ankevičius surinko įdomių ir vertingų eksponatų, primenančių ne tik V. Kudirką, bet ir kitus iš tos apylinkės kilusius žymesnius lietuvių literatūros ir kultūros darbuotojus.

Atrodo, jog šiemet ir Jūsų, drauge Juliano, laukia jubilėjus — 80 metų sukaktis. Taip?

BŪTĖNAS: Tai jau taip...

Manau, kad Jums smagu laukti savo jaunystės laikų veikalo apie V. Kudirką nauj. leidimo?

BŪTĖNAS: Žinoma.

Ir skaitytojai labai laukia šitos knygos.

MES INTERNACIONALISTAI

DRAUGE VARGOM,
DRAUGE PRASIGYVENOM (1)

Mano karta — tai žmonės, gimę tuojau po karo. Mūsų atmintis užgriebė griuvėsius miestuose, invalidus karinėmis palaidinėmis. Neatsitiktinai gimtosios kalbos mes mokėmės greta su rusų kalba, kurios ir mokytis specialiai nereikėjo, kažkaip savaime iš kiemo, iš gatvės parsinešdavome po žodį kitą į namus ir, šiandien žiūrėdami iš tam tikro ne visiškai mums draugiško taško, — manoji karta „surusėjusi“ nuo mažens... Aš pasakyčiau kitaip: esame internacionalistai nuo mažens. Ne knyginiai. Ne proginiai. Ne kokie nors dar.

Zinau, kad kai kam Vakaruose šitas žodis yra beveik keiksmazodis, etiketė, balta išdaviko vėliava... Kodėl taip galvojančios žmonės neteisūs ir norėčiau plačiau pasisakyti mums įsimintiniais jubiliejiniais Tarybų valdžios metais.

Daugiatautėje Lietuvos valstybėje nuo seno gyveno ir sutarę rusai, lenkai, žydai, baltarusiai su lietuviais. Negalima neprisiminti ir to fakto, kad oficialioji mūsų valstybės kalba buvo senoji baltarusių, ja parašytas ir žymiausias savo meto teisinis dokumentas — Lietuvos statutas... Mes nesakome, kad Lietuvos valdovai buvo... internacionalistai. Bet ar galima teigti, kad pati internacionalizmo idėja svetima lietuviui? Žydų Merkelių vaikai buvo geriausi mano draugai, kai persikėlėme 1953 metais gyventi į Vilnių. Bet negaliu tvirtinti, kad prasčiau sugyvenau ir su rusų Saša, ir su lenkų šeima, kurių pavardės nebepameni — jie repatriavo į Lenkiją 1955 metais. Visos šios tautybės gyveno vieno kiemo spinduliu. Ir kaip gražiai sugyveno! Ir taip Lietuvoje, ypač Vilniuje, nuo senų senovės... Suprantama, internacionalizmą maitina ne tik tai žmogiškas solidarumas, bet ir klasinė bendrystė: juk visi mes stovėjome ir stovime ant vienos socialinės pakopos — pokario metais visi laukdavome eilės prie duonos, apie 1955-uosius visoje gatvėje išgarsėjo šeima, kuri įsigijo televizorių. Bet jų niekas nevadino turčiais ir panašiai. Šiandien mes rašyti, turime butus ir užmiestyje poilsia vietas — taip pat beveik tolygiai — rusai, lenkai, lietuviai. Vargome drauge ir prasigyvenome drauge. Klasinė mūsų bendrystė tuo pasireiškia, kad mes neišnaudojome svetimo darbo, ir kada girdžiu sakant: „Rusai kolonizavo Lietuvą“, tik juokas ima... Gal yra Lietuvoje rusų fabrikantų, lobstančių iš lietuvių-vergų darbo? Paniekinantis žodis „ruskelis“ suvešėjo tais laikais, kai galėjome tos tautybės žmogų pajungti ekonomiškai. Ir kitos tautybės žmogų. Apskritai, kai galima žmogų pajungti ekonomiškai, nepriklausomai nuo tautybės. Juk tais laikais ir lietuviai — „tikru lietuviai!“ — buvo laikomas toli gražu ne kiekvienas... Ekonominė priespauda pagimdo ir mitus apie tautų nepilnavertiškumą, apie vienų nesugebėjimą darbą dirbti, tėvynę mylėti, dainas dainuoti...

Žodžiu, internacionalizmas nėra tik moralės sąvoka. Internacionalizmas — ir ekonominė sąvoka. Kitą kartą pažiūrėsime, kaip ši talpi sąvoka veikia kultūros sferoje.

Virgilijus Liauška

● Vilniuje įvyko respublikinis vaikų literatūros kūrėjų plenumas. — Šiandienos paaugliui, jau sugebančiam apmąstyti gyvenimo reiškinius, nėra lengva. Jis bėga savotišką maratoną: bendrojo lavinimo mokykla, muzikos mokykla, 8

LAISKAS IS ST. PETERSBURG, FLA.

Mes Floridos pažangiečiai ne dažnai sumirguliuojame spaudoje, nežiūrėdami, kad mūsų aktyvistai dirbaujasi iš peties. Renginiai pas mus nuosavoje salėje vyksta kas šeštadienį ir pripildome ją svečiais. Kuzmickienės vadovybėje šeiminkės paruošia gerus pietus, Helenos Janulytės vadovaujamas Dainos Mylėtojų choras visuomet dainomis palinkmina svečius. Turime ir muziką. Jeigu kas nori, gali pasišokti. Vadinasi, nesame jau tokie seneliai, kaip kai kas mus vadina pensininkais.

Gegužės 18 dieną turėjome savo laiku Amerikos lietuviams plačiai žinomo visuomenininko dr. Jono Šliūpo sūnų, kuris šiuo metu renka žinias apie savo velionį tėvą bei kitokią medžiagą ir ketina įkurti muziejų apie jo gyvenimą. Buvo malonu susitikti su šiuo išsimokslinusių žmogumi ir šnektelti apie jo tėvo nuėjus kelius čia Amerikoje.

Tarp kitko svečias sveikino susirinkusią publiką, aukštai įvertindamas Dainos Mylėtojų chorą bei jos mokytoją Helen Janulytę už puoselėjamą lietuvišką dainos emigracijoje. Šiltai žodžiais svečias sveikino mūsų klubo pirminką S. Kuzmicką ir kitus darbuotojus.

Noriu pridėti savo žodį apie mūsų pažangiečių veiklą čia Floridoje. Mes, senoji karta, gyvenanti čia, pasirinkom Floridą baigti gyvenimo dienas. Kadangi žiemos metu čia palankesnės gamtinės sąlygos senesnio amžiaus žmonėms, tai gal dėl to ilgiau gyvename ir aktyviau veikiamo. Atėjus vasarai vykstam pas šiauriečius, o žiemai atėjus jie pas mus. Todėl nenuostabu, kad dabar atėjus vasarai klube veiklą uždarėm trims mėnesiams pailsėti, kad ateinančią žiemą svečius iš šiaurės vėl galėtumėm priimti savo renginiuose, pabendrauti su jais, užvesti dar nuoširdesnę pažintį.

Jonas

JAU 50 METŲ KAIP ŽENOTI

Floridiečiai Aldona ir Povilas Aleknai neseniai minėjo ženybino gyvenimo 50-ąsias metines. Galvojo šią sukaktį švęsti nulykę į Lietuvą, bet dėl tam tikrų priežasčių užplanuotą kelionę į tėvų žemę turėjo nutraukti.

Aldona su Povilu, kaip žinia, plačiai žinomi laisviečiams kaip nuoširdūs pažangiečiai ir pažangios spaudos rėmėjai, uolūs „Vilnius“ skaitytojai. Abu jie aktyviai dalyvauja St. Peterburgo pažangių lietuvių klubo veikloje nuo pat jo įsikūrimo.

Linkiu šiai porai sėkmingai sulaukti ir deimantinės ženybino gyvenimo sukakties. **Draugas**

la, sportas, užsienio kalbos... Dažniausiai jį diktuoja ne paties pomėgiai, o tėvų ambicijos. Pagaliau ir mūsų sumaterialėjęs pasaulis jį veikia neigiamai. Jis taip pat ima meluoti, apgaudinėti, tampa abejingu. Skaudžiausia, kai vaikai auga negirdėję lopšinių, pasakų, o pernelyg anksti susirūpina suaugusiųjų problemomis, — dalijosi savo mintimis poetė Violeta Palčinskaitė su „Vakarinių naujienų“ korespondente.

JAUNIMO CENTRE DIDELĖ ŠVENTĖ

Gegužės 29-30 dienomis plačiai žinomame lietuvių jėzuitų valdomame Jaunimo Centre buvo didelė šventė, kurios niekas negalės ištrinti iš lietuvių išėivijos puslapių. Lygiai taip, kaip Maskvoje tomis dienomis vyko draugiškas prez. Reagano susitikimas su M. Gorbačiovu, taip čia vyko draugiškas susitikimas naujųjų ateivių, vadinamųjų dypukų, su atvykusiu iš Vilniaus Jaunimo centru.

Sekmadienio prievakaryje prie Jaunimo Centro rūmų automobiliui pasistatyti vietos beveik jau nebebuvo. Viduje koridoriuose svieto jau užėmė kaip bičių avilyje. Didžioji Jaunimo Centro salė, kelių šimtų žmonių talpos, kaip mat prisipildė publikos. Tokio gausaus žmonių suplaukimo vargiai ar pats Jaunimo Centras atsimena, žmonės irgi stebėjosi. Masėje svieto nuotaika buvo kuo pakiliausia.

Po duotų trumpų ženklų, kad atsidarys scena, sausakimšai pilna žmonių salė nuscūvo ir kai po programos moderatoriaus trumpo pranešimo Vilniaus jaunimiečiai išėjo į sceną, publika sustojusi juos pasitiko griausmingais aplovismentais ir drauge su svečiais iš Vilniaus sudainavo V. Kudirkos „Tautišką giesmę“. Iš ne vieno atėjusių pasitikti jaunimiečius akių tryško džiaugsmo ašaros, kad štai, pagaliau, jaunimiečiai pralaužė buržuazinių nacionalistų antitary-

binės propagandos sieną ir atvyko susitikti su savo tėvų broliais, seserimis bei jų vaikais ir tautiečiais, atbloškiantis į emigraciją, parodyti, kad Nemuno krašte lietuvių tautos kultūra klesti.

Dviejose dalyse programos jaunimiečiams pademonstravus savo talentus ištraukomis iš tarybinių lietuvių dramaturgų pjesių, giliai į širdį smingančiomis Strazdelio bei Donelaičio eilėraščių deklamacijomis, humoro gabalais ir dainėmis, apacioje salės kavinėje vyko asmeniškai susitikimai su teatro iš Vilniaus trupės artistais. Pobūvis su svečiais kavinėje truko iki po vidurnakties.

Čikagos pažangiečių lietuvių šioje didelėje šventėje beveik nesimantė, nežiūrėdami, kad joje vargiai ar buvo nors vienas praitais laikais daužes pažangiečių butų langus, teplojęs jų namų sienas degutu, piktavęs pažangiečių kultūrinis parengimus, draskęs jų knygas bei laikraščius.

Buržuazinių nacionalistų suaugtuotų dypukų chuliganų tada pažangiečiams padarytos žaizdos dar tebeskauda, bet jos gyja ir tenka laukti, kad plečiantis naujųjų ateivių santykiams su Tarybų Lietuva jos užgis ir ta siena, kurią tarp pažangiečių ir dorų naujųjų ateivių buržuaziniai nacionalistai pastatė, subyrės.

J. Žaliukas

LAISKAI IR PARAMA

Gerbiamoji Administracija!

Siunčiu \$25 čekį. Tai bus už mūsų mamytės prisiminimą. Anksčiau skelbdavom „Laisvėje“, bet jos jau nebėra, tai dabar jus apkrausime darbu. Nedirbkite daug, kiek nors pailsėkite, ką mes darytume be progresyvaus laikraščio?

Mamytė mus paliko prieš 29-erius metus. Laikas bėga, bet jos vis nebepamirštame.

Julia Druženė
Norwood, Mass.

Gerbiamieji „Vilnius“ leidėjai!

Užsidiarius laikraščiu „Laisvei“, kurią mes per daugelį metų skaičiau, dabar noriu skaityti „Vilni“. Pasiųsdamas \$20 ją užsiprenumeruoju.

Jonas Sutas
Grimsy, Ont., Canada

Dear Friends!

Enclosed find check for \$50. Fifty dollars for 2 renewals and \$15 donation.

Halena Pagiegala
Johnson City, N. Y.

Dear Mr. Urbikas!

Enclosed is my check for \$20.

Please send a subscription of „Vilnis“ to my cousin to Vilnius. I am hoping she'll visit me soon, and I think she will seeing my last letter in our paper too.

My mother is in the hospital now and she was happy to know my letter will be in print. That helps to cheer her.

La Verne Koll
Phoenix, Arizona

Dear Julius!

Enclosed is a check for \$50. Please extend my subscription and the remainder is a contribution to insure the continuation of the Vilnis — we look forward to every issue.

Chester and Sophie Kent
Downey, Cal.

Gerbiamieji:

Aš siunčiu už laikraštį prenumeratą, gal jau prenumerata pasibaigė? Likę \$5 tebus laikraščiu auka.

Bruno Shivok
Dearborn, Mich.

Delikatnumo ir orumo moko pati širdis, o ne šokių mokytojas.

F. Dostojevskis

LIŪDNAS PRISIMINIMAS ANTANO IR VINCĖS POVILONIŲ (POWELL)

Gailestis suspaudžia širdį, kai prisimenam šiuos du savo artimuosius, nemaža davusius organizacijoms, kurioms jie priklausė, ir rodžiusius savo gerą širdį visiems, su kuriais jie suėdavo bei susitikdavo.

Jų atminimas lydės mus visą gyvenimą.

Jų sesuo ir švogeris
ANTOINETTE ir FRANK VAITKAI

Vilnis, 1988 m. birželio 9 d.